

Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad

gevestigd in het Aalsmeerder Veerhuis
Sloterkade 21 - 1058 HE Amsterdam
Telefoon 020 - 617 27 35, Fax 020 - 617 73 85
Email vvab@amsterdamsebinnenstad.nl
Website <http://www.amsterdamsebinnenstad.nl>
Postbank rek. nr. 1775369 - ABN-AMRO rek. nr. 41.18.45.306

Aan het Dagelijks Bestuur van het
Stadsdeel Amsterdam-Centrum
Postbus 202
1000 AE AMSTERDAM

Betreft: Zienswijze inzake Cluster Schievink
Rozenstraat 68-70-72-74-76
Bouwaanvraag nummer: 81-05-0632

Amsterdam, 25 januari 2005

Geacht bestuur,

De discussie over de cluster Schievink heeft een lange geschiedenis. Het begon met een voorstel van de Stedelijke Woningdienst, gedateerd januari 1995, om de gehele cluster, negen panden en een onderstuk, te slopen. Alleen Rozengracht 71, een rijksmonument, zou gespaard blijven. Op 2 februari 1998 reageerde de Amsterdamse Raad voor de Monumentenzorg (ARM) met een kritisch advies. Toen was al besloten om Rozengracht 69 te sparen, "een aardig pand met Jugendstil details dat van groot belang is voor het stadsbeeld ter plaatse", aldus de ARM. De sloop van de overige panden, waaronder twee rijksmonumenten, werd in het advies als onaanvaardbaar bestempeld. Vooral het voornemen om de rijksmonumenten Rozengracht 73 en Rozenstraat 72 te amoveren werd scherp bekritiseerd.

Nadien is er uitvoerig gesproken over de cluster Schievink, met als belangrijkste resultaat dat alle panden aan de Rozengracht behouden moeten blijven. In dit kader is ook door diverse deskundigen het nodige gezegd over de monumentale waarde van de afzonderlijke onderdelen van Schievink. Daarbij is echter nooit enige aandacht besteed aan de stedenbouwhistorische waarde van de cluster als geheel. Schievink was een groot garagebedrijf dat langzaam gegroeid is door panden aan de Rozengracht en aan de Rozenstraat door middel van een éénlaagse bebouwing op het binnenterrein samen te voegen. In dit geheel is Rozenstraat 74 bedrijfshistorisch en architectuurhistorisch gezien het meest bijzondere bouwwerk. Dit is namelijk de meest tastbare herinnering aan de ondernemer Schievink, want in zijn opdracht is het gebouwd. Het ontwerp is gemaakt door het destijds in Amsterdam bekende bureau Scheelbeek waarin verschillende generaties Scheelbeek gewerkt hebben. Van P.A.J. Scheelbeek zijn drie vooroorlogse ontwerpen opgenomen in het gemeentelijk monumentenproject. Het bureau werkte altijd voor kleine ondernemers.

De beschrijving van Rozenstraat 74, op grond waarvan de ARM in 2003 negatief geadviseerd heeft over plaatsing op de monumentenlijst, getuigt niet van veel begrip voor de geschiedenis van de cluster Schievink. Het is een interessant bedrijfsgebouw met een betonskelet, dat aan de straatzijde is voorzien van een historiserende gevel terwijl in de achtergevel stalen raamkozijnen met veel glas zijn geplaatst. Waarschijnlijk zijn deze hergebruikt, ook een aantal binnendeuren zijn afkomstig uit een ouder bouwwerk. Dit werpt een interessant licht op de werkwijze waarmee Scheelbeek in 1952, toen bouwmaterialen schaars waren, toch in staat was om voor weinig geld een functioneel bedrijfspand te bouwen. Voorzieningen voor bewoning, zoals schoorstenen en keukens, schitteren door afwezigheid. Het is wellicht geen monumentaal bouwwerk maar de zeldzaamheidswaarde is zonder meer hoog.

Andere vroeg moderne garagebedrijven springen meer in het oog en zijn zodoende opgenomen in het gemeentelijk monumentenproject. Te denken valt aan Prinsengracht 540-542, uit 1917, van W. Noorlander, Molenpad 10-16, uit 1930, van I. Blomhert, en Wijdesteeg 1-7, uit 1931, van G.A. Roobol. De cluster Schievink is representatief voor een meer primitieve fase in de ontwikkeling van het garagebedrijf, maar daarom natuurlijk niet minder interessant. Het is waarschijnlijk niet realistisch om nu nog te pleiten voor het behoud van de karakteristieke bebouwing op het binnenterrein tussen gracht en straat, gedurende enige jaren het uitzicht van G.K. van het Reve, maar het zou passend zijn om Rozenstraat 74 te behouden als herinnering aan het bedrijf Schievink.

Doelstelling:

Het bevorderen van een goed woon- en werkklimaat in de gemeente Amsterdam, in het bijzonder in de binnenstad, het ondernemen of stimuleren van activiteiten gericht op behoud en herstel van de historische bebouwing en het stedenbouwkundig karakter alsmede het verbreden van de kennis van Amsterdam.

Tot slot is er de kwestie van de zogenoemde Van Houten panden, Rozengracht 73 en Rozenstraat 72, beiden rijksmonument. De Van Houten panden zijn genoemd naar de heer E. van Houten, hoofdinspecteur bij het gemeentelijk bouw- en woningtoezicht, die zich beijverde voor het behoud en de herplaatsing van historische geveltoppen. Na alle commotie is besloten dat Rozengracht 73 mag blijven staan, maar dat Rozenstraat 72 gesloopt wordt. Dit is volstrekte willekeur. Het argument luidt dat Rozenstraat 72 “alleen maar” een “vanwege” monument is. De ooit herplaatste top wordt gedemonteerd en wederom herplaatst op de nieuwbouw. Er zijn echter enkele honderden Van Houten panden in de stad en er wordt niet beargumenteerd waarom Rozengracht 73 niet gesloopt wordt maar Rozenstraat 72 wel. Veel Van Houten panden tellen maar twee of drie bouwlagen met een kapverdieping. Ook de nieuwe bestemmingsplannen voor de Binnenstad bieden de mogelijkheid om op die percelen hoger te bouwen, dus het is voor eigenaren lonend om deze vaak ook verouderde bouwwerken te vervangen door nieuwbouw. Daarvoor biedt Rozenstraat 72 dan het precedent, de enige verplichting is het herplaatsen van de top. De vereniging vraagt zich ernstig af of een dergelijke ontwikkeling wenselijk wordt geacht.

Het gaat om enkele honderden vaak beeldbepalende en ambachtelijk gedetailleerde bouwwerken van vóór 1940 in het beschermd stadsgezicht (*). De fraaiste voorbeelden zijn anno 2006 nauwelijks nog te onderscheiden van “echte” monumenten. Daarom acht de vereniging een inventarisatie van alle nog bestaande Van Houten-panden nodig. Zonder een dergelijke inventarisatie is de sloop van Rozenstraat 72 een onverantwoordelijke actie.

Resumerende vraagt de vereniging het stadsdeel Amsterdam-Centrum om de bouwaanvraag voor de Rozenstraat kritisch te bezien. Wij waarderen het historiserende ontwerp dat Scala Architecten heeft gemaakt voor de beoogde nieuwbouw. Maar *bestaande* historische rijkdom dient niet door een historiserend beeld te worden vervangen. Naar onze mening dient de sloop van een rijksmonument zonder meer afgewezen te worden, tenzij een solide argumentatie voorhanden is om een dergelijk besluit te verantwoorden. Dat is momenteel nog niet het geval en als dat niet alsnog gebeurt, wordt met de sloop van Rozenstraat 72 onzes inziens een bom gelegd onder het monumentenbeleid in de historische binnenstad van Amsterdam.

Hoogachtend,

Namens de Vereniging Vrienden van de Amsterdamse Binnenstad,

Walther Schoonenberg
voorzitter

Simon Blijleven
penningmeester

(*): Zie: E. van Houten, *Amsterdamsche Merkwaaardigheden*, Amsterdam 1942, Heemschutserie 14.